

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Luimige Reis langs den Rijn

Hood, Thomas

Amsterdam, 1840

Aan Gerard Brooke, Esq.

[urn:nbn:de:bsz:31-140259](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-140259)

AAN GERARD BROOKE, ESQ.

WAARDE GERARD!

Het zal u zekerlijk niet onverschillig zijn eenig bericht te vernemen aangaande iemand, wiens geheimzinnige verdwijning, twee of drie jaren geleden, ons beiden eenige stof tot overdenking gaf. Gisteren, terwijl ik stond te kijken naar het monument van KUNO VAN FALKENSTEIN, in de fraaije kerk van St. Castor, werd ik bij mijn' naam aangesproken, en herkende na eenige twijfeling, onzen ouden vriend MARKHAM, in eene Duitsche kiel en met eene Duitsche pet op. Tot antwoord op mijne vragen verhaalde hij mij eene nieuwe uitgave van de oude historie van »borg voor een' vriend geworden te zijn" enz. Kortom, hij was hier gekomen om zijne levensmanier een weinig in te krimpen, en had den oever van den *Rijn* voor zijne spaarbank uitgekozen. Voor zoo ver ik konde ontdekken, had de uitkomst niet aan zijne verwachting beantwoord. »Gij herinnert u nog wel," zeide hij, »hoe wij eens lachten om eene geschrevene waarschuwing in de Opera te *Londen* opgehangen, welke zekere beperkingen inhield ten aanzien van het toelaten van vreemdelingen

achter de *Coulisses*? Even zoo heeft de groote toevloed van reizigers langs den *Rijn* niet alleen het gevolg gehad van alles duurder te maken, maar ook de vooronderstelde toevloed, in het bijzonder van Engelsche reizigers, heeft een daarnaar geëvenredigden geest van roofzucht en afpersing van geld te weeg gebragt. Ik reken, bij voorbeeld, voor een derde hooger belast te zijn dan een inboorling, zoodat gij ziet dat er weinig gelegenheid is om iets over te sparen.”

Men moet natuurlijkerwijze de meeningen van een' teleurgestelden mistrouwen — maar evenwel de verzekering van MARKHAM komt overeen met die van GRUNDY, en hoezeer zijne beweringen niet vrij zijn van eenige kwade luim, voert hij toch zijne bewijsgronden aan. Over sommige onderwerpen zijn zijne uitvallen zeer vermakelijk. Zoo beantwoordde hij eens mijne vraag, of hij niet dacht dat de Duitschers een regt goed en eerlijk volk waren, met eene andere: — »Denkt gij dat de afstammelingen van onze veroordeelden tot de *Botanybaai* zich zeer zullen onderscheiden door hunne denkbeelden over het *mein* en *dein*?» — »Toch niet» zeide ik: »maar de opregtheid van het Duitsche volkskarakter wordt toch algemeen erkend.» — »Toegestaan» hernam hij: »maar men geeft somtijds even zoowel aan een' hond een' goeden als een' kwaden naam; om den eersten leeft hij en wordt geliefkoosd, terwijl een andere met knuppels geteisterd of met hagel doodgeschoten wordt. Dat de Duitschers als eene natie getrouw en eerlijk zijn geloof ik wel, voor zoo verre de Saksers, Beijerschen, Oostenrijkers of Noordelijke inwoners aangaat, maar wat die van *Coblentz* en huns gelijken be-

treft, vanwaar zoude bij hen die deugd komen? Werd die *rava avis* uitgebroed in een der talrijke roofnesten van deze provintiën? Werd zij hun door hunne godsdienstleeraren ingeprent? Toen een Aartsbisschop van *Keulen* eens door een' zijner onderhoorigen gevraagd werd, wat hij moest doen om aan den kost te komen, wees hij hem met veel beteekenis op de vier wegen, die het slot der ridders omringden, hem te kennen willende geven dat hij, gelijk *MACHEATH*, een struikroover moest worden. Neen, neen — zoo de Rijnlanders eerlijke lieden zijn, hadden zij hunne opvoeding, gelijk *FILCH* in de opera van »Den Bedelaar» aan zeer behendige en gaauwe leermeesters te danken. Elke Baron in het land was immers een bandiet, en de helft van het gemeene volk behoorde volgens een regelmatig stelsel tot de gaauwdieven en derzelve leerknappen. Dat is eene daadzaak, mijn vriend! In allen gevalle, indien de Duitschers eerlijke lieden zijn, dan hebben onze gevangenisphilanthropynen het mis, en zij, die zoo zorgvuldig de jeugdige misdadigers van de doorwrochte gaauwdieven scheiden, moesten terstond een togtje naar den *Rijn* doen. In plaats van die verdeeling en van het zedelijk onderwijs zoude mogelijk de ware manier hierin bestaan: — neem een' vluggen knaap, voed hem op als een' jongen Spartaan — beloon hem, als hij bestendig gestolen heeft — haal het achtste gebod van den Catechismus door — laat hem ter schole gaan te *Newgate* en *BILEAM SOAMES* zijn toezienende voogd zijn — doe dat alles en verwacht dan nog eens in hem den eerlijken mensch aan te treffen, dien *DIOGENES* met zijne lantaren niet vinden kon!" — »Spreekt gij aldus uit gis-

sing of uit ondervinding?" vroeg ik hem. »Uit beide" gaf hij mij ten antwoord; »en de Middeleeuwen met de latere vergelijkende, kan ik niet nalaten te gelooven, dat eene afpersing van ten naastenbij dertig ten honderd van alle buitenlandsche reizigers langs den *Rijn*, een' zwaren tik weg heeft van den ouden struikrooverstijd."

Toen wij *St. Castor* verlieten, zagen wij tegenover het portaal de welbekende fontein met hare opschriften:

Anno MDCCCXII.

»MEMORABLE PAR LA CAMPAGNE CONTRE LES RUSSES
SOUS LA PREFECTURE DE JULES DOUZAN.

»VU ET APPROUVÉ PAR NOUS, COMMANDANT RusSE DE
LA VILLE DE COBLENZ, LE 1er JANVIER 1814.

»Ziedaar!" zeide MARKHAM, naar die gebeitelde woorden heenwijzende, »daar staan een paar regels, die veel meer gekakel hebben te weeg gebracht, dan zij waard waren. De vleizucht der Prefecten is te algemeen om er verwonderd over te zijn, maar de veldtogt naar *Rusland* was, hoedanig dan ook deszelfs uitkomst is geweest, inderdaad op zich zelve reeds eene gedenkwaardige gebeurtenis. Wat den Russischen Generaal aangaat, die moge verheugd en te gelijk verwonderd geweest zijn, dat hij zich als militairen Kommandant van eene der steden aan den *Rijn* en van derzelve gedenknaald zag aangesteld: maar indien er al eenige zedeles uit zijn opschrift te halen is, bestaat die alleen in de herinnering van de onzekerheid der menschelijke berekeningen.

Als een sarkasmus aangemerkt, is het zwak en komt op hemzelve terug: want waar is nu ST. PRIEST, of wie hoort van hem spreken? terwijl de geest des Franschen Keizers langs de boorden van den *Rijn* — ja in *Coblentz* zelf — nog leeft en ademt door zijn vermaard Wetboek!”

Alzoo mijne oude kennis er in bewilligde mijn wegwijzer te zijn, gingen wij het bezienswaardige van de stad opnemen, hetgeen evenwel niet veel is, zoo als de *valets de place* hier dan ook wel weten, en daarom een' grooten ophef van eene oude barak of eene straatpomp maken. Aldus het nieuwe paleis, het geboortehuis van Prins METTERNICH, de Jezuitenkerk met derzelve merkwaardigheden bezigtigd hebbende, gingen wij naar MARKHAM'S huis. Nadat wij aldaar een' donkeren morsigen wenteltrap waren opgegaan, kwamen wij in eene kamer, welke de duidelijkste getuigenis droeg van spaarzaamheid. Geene venstergordijnen, geen vloerkleed, geen vuurhaard. Het eenigste meubelstuk van weelde, want noodig was het niet, bestond in eene sofa, welke, toen ik er op ging zitten, zoo hard en zoo rond was als een rolsteen. »Het ziet er hier eenigzins anders uit als mijn oude boeltje in *Percystreet*:» zeide mijn gastheer met een veelbeteekenend lachje. »Er is zekerlijk weinig pracht te zien» zeide ik: »maar misschien zoo veel te meer innerlijk gemak.» — »Gemak? vriend!» riep MARKHAM uit: »dat kennen de Duitschers zelfs niet bij name; zij hebben er in hunne taal geen woord voor. Merk eens op den bouw hunner huizen! Eene voordeur en eene achterdeur met een' trap er tusschen, dien men eventjes veilig kan opklim-

men door het licht van een paar dozijn verweerde vensterruiten. De vensterbanken dienen om het linnen te droogen. Maak uwe zitkamer zoo warm als gij wilt, door die digte rookende ongezonde Duitsche kagchels, en zoodra gij buiten de kamerdeur komt, is het alsof gij in den winter uit de broeikassen onder de opene lucht treedt. Om die ongemakken te verzwaren, vindt gij gordijnen die niet passen, deuren die niet sluiten, sleutels die niet in hunne sloten draaijen! Dezelfde open gaten, die den togt doorlaten, geven ook een' vrijen toegang tot allerlei rumoer: en voor een muzikaal volk zijn zij zoo luidruchtig als ik ooit ergens heb aangetroffen. Na het zingen schijnt hun grootste genoegen te bestaan in voor hunne huisdeuren brandhout te zagen en te kappen. Zij doen zelfs hun best om het zingen en het rumoermaken te paren, want er rijdt geene kar door de straat, of de karreman zal met zijne zweep naar de maat een deuntje klappen!"

— Ons gesprek werd hier afgebroken door het binnenkomen van Mistriss MARKHAM, eene schoone vrouw, maar die er eenigzins bekommerd uitzag. Ik werd op eene allerhartelijkste wijze aan haar voorgesteld. Zij kwam er voor uit, dat zij veel geleden had, vooral door eene vrij zware ziekte van haren echtgenoot, terstond na hunne aankomst te *Coblentz* — om van al de andere ongemakken en ontberingen niet te spreken, welke het leven in een vreemd land, zonder deszelfs taal te kennen, medebrengt. »Doch die ligte beproevingen,» zeide zij, »zijn thans dingen om over te lagchen, hoezeer ze mij in den beginne vrij wat kwelden.» — »Het voorval van mijn kieken, bij voorbeeld» zeide MARKHAM op de

herinnering er van luidkeels laghende. »Gij moet weten, dat mijne goede HARRIET hier, het in haar hoofd kreeg, dat ik ziek zijnde, niets anders dan een' gekookten vogel moest eten.» De grootste zwarigheid bestond in denzelven te krijgen; want onze meid verstaat geen Engelsch, en HARRIET spreekt niets anders. Evenwel GRETE werd geroepen en de proefneming begon. Het is eene eigenschap van mijne vrouw, dat, hoe minder hare woorden naar hare moedertaal gelijken, des te meer moeten zij naar het Hoogduitsch zweemen; zoodat hare eerste poging was de meid te kennen te geven, dat zij een *cheeking* of *keeking* verlangde. De meid stond met mond en oogen wijd oogen, en schudde haar hoofd. — »Dat moet gekookt worden?» voer hare meesteres voort, »in een koper ding in eene pit — pat — pot. »*Ich versteh's nicht!*» antwoordde de meid in hare Coblentsche uitspraak. — Het is een ding om te eten?» hervatte hare meesteres, voor het *diné*, met saus er bij. »De meid bleef hare schouders ophalen.» — »Wat moet ik in 's hemels naam toch doen!» riep de arme HARRIET uit, nog ééne poging aanwendende. »Het is een levend beest, een *bird*, *bord*, *baard*, hen — haan — een vool — vogel, bedekt met veders — veders!» — »Ha! ha!» riep de meid verheugd uit, ten minste één woord begrepen hebbende: *Ja, ja: federn, federn! ja wohl!*» en weg ging GRETE, om na verloop van een half uur weder te komen met een *bos pennen!*»

Mistress MARKHAM bevestigde de waarheid van die anekdote. »Ik was den volgenden morgen gelukkiger» verhaalde zij: »want toen GRETE haar voorschoot los-

maakte, nadat zij ter markte was gegaan, vloog er een groote levende haan uit weg, die overal in de kamer al kakelende rondliep. Op den derden dag gelukte het mij evenwel; want ik kreeg toen een' dooden vogel, en achtte mij zelve er zeer wel aan toe te zijn, hoewel hij gebraden in plaats van gekookt werd op de tafel gebragt." »Maar nu gij thans iets van de taal verstaat," zeide ik; »wordt gij naar uwes harten lust bediend; want het is eene vruchtbare landstreek." — »Ja, voor het oog?" antwoordde MARKHAM »is zij inderdaad bevallig, en in de voornaamste logementen, alwaar men het beste van hare voortbrengselen vindt, zult gij u niet bedrogen zien: maar voor eene huishoudelijke tafel — luister eens wat wij krijgen. Slecht ossenvleesch — kalfsvleesch van acht dagen oud — goed schapenvleesch, maar dat is dikwijls niet te krijgen — overvloed van gevogelte, maar dor en houtmager; — met het wild gaat het redelijk. Nooit zeevisch — ja toch, oesters, die met den schelp mede zoo groot zijn als een vijf stuiversstuk, en zes schellingen het honderd kosten. Men hoort veel spreken van zalmvisserij, maar de stoombooten hebben dien visch bang gemaakt — ik heb er in twee jaren tijds zes gezien, waarvoor men twee daalders per pond vroeg; baars tegen drie en vier daalders het pond — verder overvloed van barbeelen, die geene duit waard zijn. Geen goed brood — het is half gaar: het tarwenmeel is bijkans niet te koop: — de groente tamelijk, maar het hoofdgeregt derzelve, de aardappelen papperig en klein, zoo als wij die in Engeland aan de varkens geven. Eene menigte van

fruiten, maar, hoezeer overvloedig, evenwel niet van de beste, en dikwijls niet te eten van het ongedierte; als b. v. kersen, schoon voor het oog, maar vol wormen. Wat de vreemde vruchten aangaat, men kan redelijk goede oranje-appelen koopen voor veel geld. De koffij is goed, maar de thee duur en slecht. Van de wijnen zijn de mindere soorten van Rijn- en Moezelwijn goedkoop en voortreffelijk, maar de fijnere soorten krijgt men te *Londen* beter dan aan den *Rijn*. Buitenlandsche wijnen kan men naar zijn genoegen krijgen — want de eerlijke Rijnbewoners zijn in het stuk van versnijden en vermengen en vervalschen van dezelve uitgeleerd. Zoo vindt men b. v. Beijersch bier te *Coblentz* gebrouwen: Westphaalsche hammen in *Nassau* gerookt: Italiaansche olie uit de Rijnlandsche walnoten geperst: Fransche Cognac, Bordeaux- en Champagne-wijn uit aardappelen en druiven van *Duitschland* getrokken: Engelsche jenever te *Dusseldorp* gestookt, en echte ansjovis in den *Rijn* gevangen. Misschien is het u nog onbekend, dat de Duitschers de openbaarste vergiftmengers van *Europa* zijn?"

Gij kunt begrijpen, dat ik op die verzekering niet weinig ontstelde. »Het is niettemin waar" zeide *MARKHAM*. »Sommige geneesheeren hebben een sterk werkend vergift in hunne bloedworsten gemeend te ontdekken; — nog zeer kort geleden waren er in de openbare nieuwsbladen waarschuwingen te lezen tegen vergiftkleurige suikerklontjes: de Heer *KRAUS* van *Dusseldorp* vond hun' brandewijn zoo vergiftig, dat hij de meeste misdaden in de Rijnprovinciën gepleegd aan denzelfen toeschreef."

»Nu maakt gij het ook te erg, doet hij niet??» viel Mistriss MARKHAM haren echtgenoot meesmuilende in de rede. »Maar het is half ernst en half spotternij. Wilt gij wel gelooven, Sir? dat hij mij al het bier in deze stad tegen gemaakt heeft, uithoofde van eene inrigting tegenover den *Moemel*, waarboven men, koddig genoeg, leest. »Openbare badplaats en bierbrouwerij.» Hij zegt mij, dat, dewijl de heete mout in sommige gevallen door de Duitsche geneesheeren wordt aanbevolen, die twee affaires onder één dak gebragt zijn, alleen, omdat de inwoners zich in het bier zullen kunnen baden!»

»En waarom niet??» vroeg MARKHAM. »Vertelt HEAD niet, dat zij zich te *Schwalbach* en te *Wisbaden* in de kippensoep baden? Maar om tot ons onderwerp het voordeel van te *Coblentz* te wonen, weder te keeren. Het moge op andere plaatsen van *Duitschland* anders wezen; maar over het algemeen genomen, verzeker ik u, dat het groote verschil niet in den prijs, maar in de levensmanier ligt. Wat de bezuiniging aangaat, die kan men in *Londen* even zoo goed vinden. Woon aldaar op eene tweede verdieping — leg geen vloerkleed — neem zoo weinig meubelen als het kan — stook hout in een' Duitschen kagchel — houd voor gering loon eene dienstbode van buiten gehaald — koop van de minste soort van vleesch, en eet roggebrood — drink dun bier — zie geene gezelschappen — kleed u zoo als gij het goedvindt — ga vooral, even als hier, naar de markt met kontant geld in uwe handen — maak dan bij het einde des jaars uwe rekening op, en ik geloof stellig, dat al hetgeen men heeft

uitgewonnen, door op eene plaats als deze te gaan wonen, op zijn hoogst tien of twintig ponden zal bedragen, die men dan de ontberingen en de ongemakken van eene verhuizing uit zijn vaderland tegen te stellen heeft.

Gij zult in MARKHAMS denkwijze wel een weinig bitterheid bespeuren, maar zijne aanmerkingen verdienen toch wel eenige opmerkzaamheid. Ik geloof, dat er eene grootere mate van wijsbegeerte zoude vereischt worden, dan de meeste menschen bezitten, om te *Londen* te wonen, met die onverschilligheid, ten aanzien van de mode en den uiterlijken praal, welke zijn ontwerp vordert: maar dat lieden, die een matig inkomen bezitten in onze landprovinciën of in *Schotland*, even zoo goedkoop en met meer gemak wonen kunnen, dan over het algemeen op het vasteland, houde ik voor zeer waarschijnlijk, en in vele opzigten voor hoogst verkieslijk: vooral daar de ondervinding leert, dat buitenlands te wonen, even zoo honënd, als buitenlands te reizen, weldadig voor het Engelsche karakter is.

Mijn' oom met *Markland* in kennis willende brengen, noodigde ik dezen uit mij naar huis te vergezellen. Wij gingen het Exercitieplein over, een klein vierkant met ipenboomen beplant. »Hier is het tooneel» zeide mijn medgezel: »van eene gewapenden opstand, welke niet lang geleden is voorgevallen.» — »Inderdaad!» riep ik uit: »dan is het slechts een klein tooneel geweest, waarom ik denk, dat er in de Engelsche dagbladen geene melding van gemaakt is.» — »Dat zoude wel kunnen zijn» was het antwoord, »Zie hier de *affiche*» en een klein snippertje papier uit zijne

an we-
bedre-
makken
de stel-
ing lit-
rarienen
dat er
ereischt
de Lon-
aanzien
ijn out-
komen
Z, even
n, du
de zee
erkies-
ntams
eizen,
ren-
ge-
lein
heel-
and,
der-
too-
gel-
—
Zie
ijne

EERBIED VOOR DE WET!

Blz. 201.

brievenboek bezocht, en hij mij de volgende kennisge-
 ving deed:

BEKENDMAKING.

De Gemeente besteweder thans op handen zijnde, wordt
 het de pligt van het Gemeente bestuur zorg te dragen,
 dat de heesters en boomen van de Gemeente niet verd
 worden. Alle heesters en boomen van de Gemeente worden
 derhalve bij den Gemeente bestuure van de Gemeente te
 zuiveren en niet vernietigd. De Gemeente bestuure
 die zoodanige heesters, boomen, enz. moet uiterlijk
 op den 15den April aanstaande volbragt zijn, zullende
 alle verzuim, dienaangaande, volgens de bestaande
 Wetten der Politie gestraft worden.

(was geteekend) DE BURGEMEESTER.

„Ziedaar!“ zeide WAKKAM: „daar is de Bekendma-
 king! — die nu eens op naar deze kaalgeorefene ipen-
 boomen, aan welke hijkans geen blad meer geteekend
 is — heeft men wel ooit eens zoodanig een despotiek
 bestuur gezien? Het heeft de Frankfortsche munitrij
 weten te dempen — de Heidelbergsehe Studenten
 verstrooid — het *Jonge Duitschland* gebreid
 en getoond en de *Burschenschaften* vernietigd —
 maar tegen de keizers vermag het niet. Denk
 eens aan de Frankfortsche Burgemeester, die vernietigd
 den keizerlijke Keizerlijke Rijk van de hoofdstad der
 Rijn — de keizerlijke Rijk van de hoofdstad der
 geheine te vernietigd den keizerlijke Rijk van den
 arm der Rijn — de keizerlijke Rijk van den
 magtig Bestuur vernietigd den keizerlijke Rijk van den

Bl. 201.

RECHENDE WIRTSCHAFT DER WIRTSCHAFT

Bl. 201.

brieventasch halende, las hij mij de volgende kennisgeving voor:

BEKENDMAKING.

Het warme lenteweder thans op handen zijnde, wordt het de pligt van het Gemeente-bestuur zorg te dragen, dat de heesters en boomen van de kevers gezuiverd worden. Alle bezitters van boomen en boschjes worden derhalve bij deze aangemaand dezelve van de kevers te zuiveren en dat verderfelijk ongedierte uit te roeijen. Die zuivering der boomen, heesters, enz. moet uiterlijk op den 10^{den} April aanstaande volbragt zijn, zullende alle verzuim, dienaangaande, volgens de bestaande Wetten der Politie gestraft worden.

(was geleekend) »DE BURGEMEESTER.»

»Ziedaar!» zeide MARKHAM: »daar is de Bekendmaking! en zie nu eens op naar deze kaalgevretene ipenboomen, aan welke bijkans geen blad meer gebleven is — heeft men wel ooit eene scherpere satire tegen een despotiek bestuur gezien? Het heeft de Frankfortsche muiterij weten te dempen — de Heidelbergsche Studenten verstrooid — het *Jonge Duitschland* gebreideld en getoomd en de *Bürschenschaften* onderworpen — maar tegen de kevers vermag het niets. Denk eens na! een Pruisische Burgemeester overwonnen door den meeldauw! de Eerste Regent van de hoofdstad der Rijn-provinciën in verlegenheid gebracht door eene geheime hijeenkomst van rupsen! Verbeeld u den langen arm der Politie getart door eenige wormen, en een vrijmagtig Bestuur veracht door eenig kruipend ongedierte!

De Natuur laat zich in allen gevalle geene wetten stellen, en de kevers zijn zoo ver van hare vernietiging af: zij zijn integendeel in vele gedeelten des lands zoodanig vermenigvuldigd, dat de eigenaars van heesters en boomen er ernstig aan denken, om dezelve geheel en al omver te halen!"

»Misschien?" zeide ik: »hebben de gezagvoerders verzuimd door eenig voorbeeld te stellen, hunne dreigementen te bekrachtigen. Misschien heeft de Directeur van Politie het beneden zijne waardigheid geacht een rups te doen arresteren; en een gendarme te paard zal geen acht hebben geslagen op een' meikever." —

»Ja?" voegde MARKHAM er bij; en een zwaarlijvige Burgemeester zoude er ook veel tegen hebben, om op onwettige torren jagt te moeten maken."

Onder dit gesprek kwamen wij te huis, alwaar wij mijn' oom vonden, die juist een oogenblik te voren eene »vermaning" had gehad, welke van zeer buitengewone kenteekenen vergezeld was geweest. Het schijnt, dat hij op het *Casino*, alwaar vreemdelingen den toegang hebben, kennis had gemaakt met zekeren *Master Schwärmer*, die een weinig Engelsch sprak, en hem had aangeboden zijn' wegwijzer te zijn naar den *Kühkopf*, den hoogsten berg buiten *Coblentz*, en vermaard om deszelfs fraaije vergezigten. Door het opklimmen tegen de steilte was waarschijnlijk onze hypochondrist een weinig buiten adem geraakt, en naderhand van de hoogte een weinig duizelig geworden: zoodat hij bij het bereiken van den top eenige ongewone gewaarwordingen bespeurende, oogenblikkelijk meende, dat hij thans zoude sterven. Derhalve zich bedaardelijk

tot zijn einde voorbereidende, ging hij eerst zitten en leide vervolgens zijn hoofd achterover, om zijn adem uit te blazen. Ik vooronderstel, dat zijne kalmte er het voorkomen van voorbedachten raad aan gaf; want volgens het eigen verhaal van mijn' oom, had hij zijn Cicerone niet zoodra te kennen gegeven wat er gaande was, of deze mede in zulk eene zinsverbijstering vallende, welke in *Duitschland* zoo dikwijls den zelfmoord voorafgaat, riep uit: »Het is eene verhevene misdaad: en hier eene verhevene plaats voor dezelve: ik zal met u sterven!» Zonder verdere pligtplegingen haalde hij een fleschje met Pruissisch zuur, of eenig ander doodelijk vocht uit zijn kamizoolzak, en stond op het punt om hetzelfde in te slikken, toen mijn stervende oom opspringende, met de eene hand het fleschje en met de andere den Heer SCHWÄRMER zelven tegen den grond smeet, en hierna zijne eigene zwakheid vergetende, spoorslags en zonder zich op te houden naar zijn huis ijde. Er waren reeds twee uren sedert dat voorval verlopen, maar ten gevolge van zijn' loopje naar huis en van zijne zedelijke verontwaardiging was hij nog niet bedaard, toen wij aankwamen. »Hoor, weet ge wat, FRANK!» zeide hij, nadat hij zijn verhaal geëindigd had; »ik heb er mij nimmer mede kunnen vereenigen, dat men in *Engeland* de lijken van zelfmoordenaren op het rad of op een' paal steekt, maar toen ik dien *Master* SCHWÄRMER den doodelijken drank voor zijn' mond zag zetten, hang mij op, als ik hem toen niet gaarne mijn' eigen wandelstok dwars door zijne buik had gestoken!»

»Misschien weet gij niet, Sir!» ging MARKLAND voort,

»dat er in dit land voorheen een zelfmoordenaarsclub heeft bestaan. Zij waren door eede verplicht, niet alleen zichzelf om te brengen, maar ook zoo vele lieden als in hun vermogen was aan te sporen hun voorbeeld te volgen. Ik heb niet vernomen, dat zij proselijten gemaakt hebben, maar zij zijn allen door hunne eigene hand gestorven — de laatste heeft zich in 1817, indien men zeggen kan dat hij die had, door de hersenen geschoten.” — »Men had hen *in effigie* moeten ophangen?” zeide mijn oom. »Een groot aantal zelfmoorden?” vervolgde MARKHAM »werd aan WERTHER toegeschreven, die den zelfmoord volkomen *en vogue* bragt.” — »Zij hadden dien WERTHER in een paardewed moeten dompelen?” merkte mijn oom wederom aan. »Hij is slechts een verzonnen personaadje, Sir!” hervatte MARKLAND: »een schepsel van GÖTHES brein.” — »Dan had men dat GÖTHE zelven moeten doen?” hernam mijn oom. »Zelfs heden nog?” zeide MARKHAM, »is er eene schrijfster BETTINE, welke openbaar schrijft, dat een van hare vroegste wenschen geweest is veel te lezen, veel te weten en jong te sterven.” — »En heeft zij zich zelve ook van kant gemaakt, Sir?” vroeg tante. »Neen, Madam! zij heeft in plaats daarvan een’ man genomen: maar eene boezemvriendin van haar kleedde zich in het wit met een bloedkleurig voorschot, en doorstak zich zelve, eene stelling genomen hebbende, zoodat zij na den stoot in den *Rijn* moest nedervallen. Dan hadden we nog LOUISA BRACHMANN, alias SAPHO, die ook zoo verlangende was jong te sterven, dat zij zich veertien jaren oud zijnde van een balkon, twee verdiepingen hoog, nederstortte.” — »En natuurlijk terstond

dood bleef?" vroeg tante met gebaren van afgrijzen. »Nee, Madam! zij bleef in het leven, om zich vijftwintig jaren later in de *Saale* te werpen." — »O, dat is ijsselijk!" riep tante uit. »Ja, Madam! naar de Engelsche manier van zien: maar haar Duitsche levensbeschrijver, of liever haar verdediger zegt, dat haar eerste geval in haar veertiende jaar slechts een sterk, dichtelijk voorgevoel was van hetgeen later in haar veertigste haar geweldig nederdrukte, te weten: de nietigheid van alle menschelijke najagingen, vergeleken met het verlangen van de ziel." — »Zij moet een zeer voordeelig kind geweest zijn voor hare jaren" merkte mijn oom aan, »om zoo vroeg de wereld gezien en gekend te hebben." — »Nu begin ik er aan te denken" sprak tante. »Ik herinner mij in de Reisbeschrijving van eene Amerikaansche vrouw, dat eene dame, aan welke zij hare gewaarwordingen bij het beschouwen van de *Niagara* afschilderde, haar vroeg, of zij geene begeerte had gevoeld om zich zelve van boven neder te storten, en met de moederlijke aarde te vermengen." — »Dat was eene Duitsche vrouw, daar kunt gij zeker van wezen" zeide MARKHAM »of ten minste van Duitsche afkomst." Het geval is eigenlijk, dat die lieden zich om alles of om niets van kant maken: ik zoude b. v. een wakend oog houden op een' sentimentelen Duitscher, als zijne pijp uitgegaan of zijne tabaksdoos niet gevuld was. Jong of oud, dat is om het even. Het is nog eerst kort geleden, dat er in de »*Rhein- en Moeselzeitung*" eene belooning werd uitgelooft voor het teregtbrengen van het lijk eens grijsaards, met de beschrijving er bij van zijn' hoed, zijn' rok, zijne blaauwe

wollen kousen, en schoenen met gespen er op. Men zoude gedacht hebben, dat zoo iemand het geduld had gehad van het pad zijnes levens ten einde te sukkelen, zoo als het een' Christenmensch betaamde, maar neen — het laatste gedeelte van het berigt scheen het vermoeden te bevatten, dat hij zich in eene nabijgelegene rivier gestort had! — Van verdrinken gesproken — men heeft van het water, zoo als ik hoor, op eene geheel andere manier, almede een zeer noodlottig gebruik gemaakt. Alzoo er niet altijd scherpe patronen bij de hand zijn, laadde een gemeene soldaat, om zich zelve dood te schieten, zijn geweer met los kruid, en vulde toen de loop met water, waardoor zijn hoofd, door er de loop stijf tegen aan te houden, schrikkelijk verbrijzeld werd. Nog één staaltje en ik heb gedaan; want dat is het sterkste van alles. Zeker Doctor, wiens naam mij ontgaan, maar in de nieuwsbladen is opgegeven, besloot niet alleen zich zelve te dooden, maar op den koop toe te begraven! Met dat inzicht groef hij een' kuil, waarin hij zich voor den kop schoot. Het pistool stak te gelijk eene soort van mijn aan, door welker ontploffing hij, ofschoon dezelve slechts ten halve gelukte, met aarde en zand meende overdekt te zullen worden. »Wat mij aangaat?» begon mijn oom, »indien ik lijkschouwer in *Duitschland* geweest was.....» »Dien hebben zij in *Duitschland* niet, mijn waarde vriend!» — »Dat dacht ik al» riep mijn oom uit: »en zekerlijk geen' Schoolmeesters of Geestelijken ook; anders zoude het volk er weten, dat, de Almagtige, gelijk SHAKESPEARE het ergens uitdrukt, een' regel tegen den zelfmoord gesteld heeft.

»Het is zeer ernstig waar?« ging MARKHAM voort, »dat deze geneigtheid tot den zelfmoord eene smet is, welke de Duitschers hebben uit te wisschen, voordat zij met regt op den naam van een zedelijk godsdienstig of verstandig volk aanspraak kunnen maken: zoo veel te meer, om dat het niet de gewone en onkundige, maar integendeel de welopgevoede en verlichte Geleerden, Doctoren, Letterkundigen — menschen, die zich beleedigd zouden achten, wanneer men hun den titel van Wijsgeeren ontzeide — vrouwen, welke zich ergeren zouden als men haar niet Christelijk noemde — zijn, die aldus ten allen tijde bereid zijn, om hunne levenslamp in onrein water uit te doven, of met een heiligschendig lood, »den zetel der gedachten, het paleis der ziel?« te verbrijzelen.»

En nu GERARD! zoo als eene predikatie de dienst besluit, zoo zullen ook deze ernstige overdenkingen mijn' brief besluiten. Mijne groete aan EMILIA. Ik blijf uw enz.

FRANK SOMERVILLE.

P. S. Wij hielden MARKHAM bij ons ten eten, waarna hij met mij eene wandeling is gaan doen naar den overkant van de *Moesselbrug*, alwaar het beschouwen van eene kleine bevallige kapel ons op een onderhoud bragt over het godsdienstige karakter der inboorlingen. Volgens de meening van onzen vriend, heerscht er in *Coblentz* vrij wat bijgeloof, en eene zeer werkzame »Propaganda» met een paar geestelijken aan derzelver hoofd, die de bekeeringen voor een gering prijsje

bevorderen. »Ik wil u'' zeide hij mij »daar een voorbeeld van bijbrengen. Alhier bevond zich eene Engelsche familie, waarvan al de leden Protestantisch waren. Het hoofd van dezelve was meestal op reis, en eens toen hij weder te huis kwam — zie, daar vond hij zijne vrouw, zijne tante en al zijne kinderen Roomsch geworden!'' Door een zeer bijzondere toeval had hij mij naauwelijks die anekdote medegedeeld, of hij het omgaan van een hoek op den weg, wie anders komen we daar tegen, deftig met eene waskaars in hare hand, tegen den heuvel opstappende, dan MARTHA, de meid van mijne tante? De verwondering deed ons stilstaan, maar voordat ik in staat was om een woord te spreken, smeed zij de waskaars over het hekje heen, maakte met de vlugheid van een Pruisischen soldaat regtsomkeer, en zette het als eene doller koe op een loopen, zoodat zij in minder dan een oogenblik tijds buiten ons gezigt was. MARKHAM, die de zaak begreep, borst in een' schaterenden lach uit en loste mij het gansche raadsel op door de opheldering, welke hij mij gaf, dat een volksgeloof met deze kapel in verband staat, volgens hetwelk een jong meisje eene waskaars aan de Heilige Maagd ten offer gewijd hebbende, ook zekerlijk binnen korten tijd op het aanzoek van een' vrijer kan staat maken.